

В.Захаров, А.Григориев
Как да посадим своя дъбрава
Методическо ръководство

Въведение.....	1
Да започнем?.....	2
Избор на участък за посадване.....	2
1. Посадване на дървета в границите на населени места.....	3
2. Възстановяване на дъбравите на горските земи.....	3
3. Създаване на насаждения върху територии без гори, в защитни или крайбрежни зони на водоемите	4
Посадъчен материал.....	5
1. Кълнове – самосев.....	5
2. Жълъди.....	5
2.1. Къде да се събират?.....	5
2.2. Как да се осигури високото качество на жълъдите?.....	6
2.3. Как да се събират жълъди?.....	6
2.4. Как да се съхраняват жълъди?.....	7
3. Покупка и други способи за получаване на посадъчен материал.....	8
Посадване.....	8
1. Посев.....	8
2. Отглеждане на фиданки и тяхното по-нататъшно пресаждане.....	9
3. Как да се съхрани посаденото.....	10
Накрая – това всичко ли е?.....	10

Въведение

Започвайки работа по програмата “Дъбовете на Русия”, ние се сблъскахме с огромно количество въпроси, свързани с посадването на дъбовете. От какво да се започне? Къде да се сади? Кой да се попита? Не във всяка библиотека има нужните книги. Затова ние решихме да обобщим съществуващия опит, да дадем отговори на най-често срещаните въпроси и да разкажем за възможните проблеми. Разбира се, ние даваме препоръки за повечето случаи, но във всяко място ще има нещо свое, всеки от нас ще има открития, загуби, поражения и успехи.

Известно е, че да отгледаш широколистна гора е много по-сложно отколкото създаването на която и да е друга гора. Твърде много в този процес остава непонятно даже за специалистите.

В последно време все повече ентузиастични се заемат с това дело. Нали заемането с тази дейност – не е само участие според силите във възстановяването на родната природа, но и възможност да се привлекат към охраната на природата различни слоеве от обществото. Проектите за лесонасаждения идеално подхождат за екологичното просвещаване и образование на учениците и студентите.

Съобщавайте ни за своите достижения и неудачи, анализирайте ги. Вашите наблюдения ще бъдат включени в следващите издания от тази серия. Това ще помогне на другите групи и на активистите, току що започващи своята дейност по възраждането на широколистните гори.

Да започнем?

И така, Вие сте решили да се включите в програмата за възстановяване на широколистните гори, и Вас просто ви сърбят ръцете да посадите нещо със своите ръце. Обаче не трябва да се бърза. Основата на всеки успех – това е старателна предварителна подготовка. За това отначало изучете цялата достъпна литература, посветена на биологията и екологията на дъба, липата, ясена. Необходимо е да се помни, че дъбравата – това не са само дъбове, но и цял ред други растителни видове. Ние засаждаме гора, а не правим плантации.

Също така, много полезно е да се изучи историята и настоящето на природата и използването ѝ в района, където Вие предполагате, че ще действате: какво е представлявал неговият растителен комплекс още съвсем неотдавна - 300, 200, 100 години назад, какви социално-икономически и природни процеси са изменили облика на неговата природа. Естествено няма да мине без запознаване с почвените и хидрологически условия.

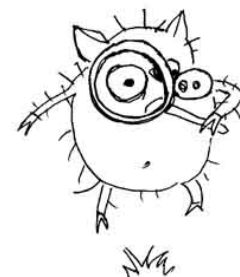
И, накрая, на Вас може да ви потрърбват адресите на държавните, обществените организации и търговски структури, които могат да станат помощници (а може и противници) на всички начинания по създаване на горски насаждения.

В това ръководство ние ще говорим основно за дъба, защото отглеждането именно на този вид предизвиква най-голямото количество въпроси и е съпроводено с най-голямото количество проблеми. Дъбът – това е най-сложният за отглеждане вид от всички видове, масово срещани се в горите на Русия.

Независимо от това, много от препоръките напълно могат да се отнесат и към отглеждането на други видове, естествено, с поправка за техните биологически особености.

Избор на място за посадване

Изборът на места, както за посадване на жълъди, така и за пресаждане на фиданки е много важен. Грешките на този стадий могат да доведат до това, че всички ваши усилия да бъдат изразходвани напразно. Причините могат да бъдат много – от стъпкване от почиващите или пък опасване от крави, кози, до несъответствие на почвите, въздействието на засушавания, замръзвания, разрастване на плевели и тъй нататък.

Дъбът най-добре расте на достатъчно плодородни почви със слаба или неутрална киселинност. Това могат да бъдат и песъкливо-глинести почви, пясъчни почви с прослойки от глина. Много важно е на избраното място да не се задържа влага на повърхността. Ако Вие засаждаме в речната низина, избирайте участъци, които по време на пролетните наводнения се намират под водата не повече от 30 дни, а още по добре – не повече от 14 дни. Белоруските лесовъди в такива условия посадят дъбовете на лехи или на “елхови” купчини с височина от 0.5 метра.

Определянето на пригодността на почвите – това е задача достатъчно сложна, изискваща специални знания и анализи, но най-простият признак ще бъде израстването в аналогични условия наблизко на достатъчно големи и здрави дъбове (от тях, в случая могат да се съберат и здрави, жизнеспособни жълъди).

Хубави са също така места, в които растат липа, леска, клен, също така тревисти растения свойствени за широколистните гори – медуница, коприва, подъбиче, “снътъ, копытень, пролеска, ветреницы, сочевичник, адокса, будра, зеленчук, живучка, осока волосистая, подлесник, лютик кашубский”.

Напълно пригодни са и участъци заети с бяла елша или трепетлика.

Избирайки възможните места за посадване или посев по посочените по-горе природни критерии, е необходимо точно да се изясни техният юридически статут и бъдещите планове на собственика или потребителя на тази земя. Без разрешаване на този въпрос

Вашите усилия след няколко години или десетилетия могат да станат на прах. От тази гледна точка предпочитани изглеждат частните (лични и колективни) землени участъци или наетите под аренда земи. Във всеки случай на собственика или на арендатора на участъка трябва да се разясни и проблема, и Вашите мотивации по създаването на посаденията, и, ако е възможно, неговата изгода.

Преди да започнете с посадение на дървета, за начало е необходимо да уточните за себе си – все пак какво Вие желаете да получите в резултат? Тук са възможни няколко варианта.

1. Посадение на дървета в границите на населените места.

Озеленяване на улиците и възстановяване на горите – това са различни неща, но именно това направление си струва да се развива и поддържа, като един от действителните способности за привличане на нови привърженици, не говорейки вече за подобряването на нашата среда за обитаване.

Изборът на места за посадения е длъжен да се определя от плановете за озеленяване и от предпочитанията на самите озеленители. Преди да се започнете да садите, обезателно се консултирайте с местните власти, отговарящи за тези въпроси, нали в много градове, например Москва, посаденията на дървета без съответстващото разрешение е забранено.

При създаването на зелени насаждения около училищата, детските градини и болниците е важно да се спазват санитарните норми по осветеност, разстояния до стените и прочее. Можете да се консултирате по тези въпроси във съответстващите комунални организации, отговарящи за озеленяването. Контактите с тях са необходими и за да не бъдат срязани или изскубнати младите дръвчета с булдозер при ремонта на водопроводните или отоплителни тръби, електрически кабели или други комуникации.

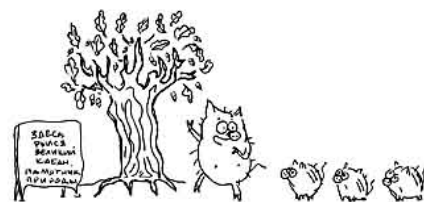
В населените места понякога е целесъобразно да се посадят даже не дъбове, а липи, кленове или ясени (препоръчваме да се използва обикновен ясен, наш местен вид, а не пенсилванския ясен, широко използван в озеленяването), защото те растат по-бързо и са по устойчиви към замърсяването на въздуха и засоляването на почвите.

Особено е положението с извършване на посадения в големите паркове, парковете на старинни имения и тъй нататък. Традиционните руски паркове и лесопаркове (за разлика от стандартните паркове от европейски тип) понякога стават подобни на истински гори, сериозно отличавайки се от съседните участъци, пострадали от интензивното горско стопанство. Именно такива “подивели” паркове и имения могат да станат базата за отработване на методите за възстановяване на широколистните гори в окръга, а също така да служат за източник за посадъчен дъбов материал и на други дървета и храсти, семена от тревисти растения, свойствени за тези видове растителни съобщества. Трябва да се отнасяме много внимателно към такива места, за да могат Вашите експерименти да се впишат в съществуващия комплекс, а не да го разрушават.

Възстановяването на старинните паркови ансамбли също така може да способства за привличане на нови привърженици във Вашата организация.

2. Възстановяване на дъбравите върху горски земи.

Ние си поставяме за задача не просто да се увеличим количеството на дъбовете, а говорим за необходимостта от възстановяване на екосистемата. А всяко горско съобщество може да се развива нормално, само ако заема определена минимална площ. Тази площ трябва да вмества всички възрастови групи на най-дълготрайната порода дървета, образуващи дадената гора. Тогава се обезпечават непрекъснато поддържане на възрастовата структура на гората. Именно за това трябва да се избират за посаденията участъци, непосредствено

долепени към горските масиви с участие на широколистните видове (в краен случай, със следи на израстване на широколистните гори в недалечното минало). Ще бъде хубаво, ако успеете да съедините с млади насаждения разкъсаните някога единни масиви от дъбрави, създавайки своеобразни коридори или обкръжавайки с млади дръвчета отделно стоящи дъбове. За това посаденията се извършват в непосредствена близост до възрастните дъбове, но само трябва да се внимава да не бъдат под техните корони.

Понеже дъбът е светлюбив вид, той не трябва да бъде посадан под плътния покрив на гората (там той може да просъществува само определено време \1-3 г.\ във вида на тъй наречените “торчки”, а след това ще загине).

В същото това време е необходимо да се избягват и напълно откритите места, на които е възможна появата на пролетни слани. Оптимални ще бъдат големи прозорци, поляни, краища на гората (в северните райони – южните, защитени от студени ветрове, на юг – северните, закрити от изгарящото слънце).

Заедно с дъба следва да се посадят и други видове. В поясите на ландшафта следва да се отчита естественото обкръжение и да се планира така, че на избрания от Вас участък много скоро да се появи самосев от други видове. Не винаги трябва да се борите с такива “плевели”. Често си заслужава даже да способствате образуването на смесени (например, иглолистно-широколистни) насаждения.

Заедно с дъба може да се пресаждат или да се посяват и тревни растения, характерни за широколистните гори. Това са медуницата, поддъбичето, копривата. Подобни опитни работи могат да бъдат интересни и за училищните кръжоци, и за научните студентски общества.

3. Създаване на насаждения върху територии без гори, в защитни или крайбрежни зони на водоемите

Много полезна работа се явява създаването на насаждения покрай реки и потоци, а също така по оврази (хълмове), които са много в ред горски и горско-ливадни райони. Това е много важно за съхраняване на прихваната вода, намаляване на наводненията и позволява да се противостои на обезводняването на малките реки. Изоставените селскостопански участъци, обрастващи с храсти, могат да бъдат също така интересни обекти за посадане. В този случай непременно трябва да се “легализират” горско посадъчните дейности, защото даже необработваемите полета и ливади, отдавна обрасли с храсти, се числят на хартия като селскостопански земи.

Ще се наложи да се преместят в държавния горски фонд или в друга категория (например, държавен поземлен запас). Няма да бъдат излишни добрите отношения със земемерите, горските или със съответните отдели на администрацията: ако успеете да ги заинтересувате с идеята за възстановяване на широколистните гори – те могат да Ви окажат сериозна поддръжка при оформянето на цялата документация. Аналогични действия трябва да се предприемат за създаване на насаждения покрай реките. Ако не срещнете разбиране у чиновниците, създавайте посадения без тяхното участие. В този случай е важно широко да разпространите информацията за вашите начинания, за перспективите, причините и тъй нататък, за да доведете до минимум на всички негативни последици.

Ако планирате да създавате насаждения на открити участъци, които не са обраснали даже с храсти, много добре премислете системата от грижи за насажденията. Нали Ви трябва не само редовно да плевите, но и едновременно да се грижите за тяхното засенчване. Опитът показва, че фиданките се чувстват добре, ако тревата около тях е оплевена примерно на половин метър от всички страни. Такова плевене се извършва до 5 пъти (по-често 3-4 пъти) на сезон в течение на първите няколко години. Дъб може да се седи и като монокултура, но най-добре е в компания с други видове. Най-добри спътници на дъба се считат липата, след това – клена и ясена. Също така могат да се сядат традиционните за широколистните гори храсти – леска (тя трябва да се седи сравнително нарядко, за да не заглуши младите дръвчета), Celastraceae, шипка, орлови нокти. Потискащо действие на широколистните видове оказват бора, смърча и другите иглолистни, а също така и жълтата акация. Ако посаденията се планират на бедни почви, лесовъдите препоръчват да се сее

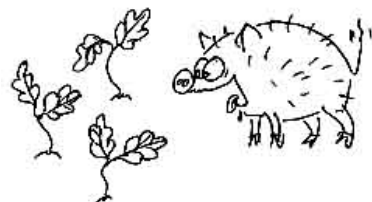
люпин, който подобрява тяхната структура и увеличава плодородието. Освен това, той не позволява на плевелите да се разрастват и облекчава грижите за посаденията, започвайки заедно от втората година на съществуването им.

Видовете дървета - спътници може да се садят 1-2 години по-рано от дъба, едновременно с него или по-късно. Това зависи от природните условия, Вашите възможности и търпение.

Посадъчен материал

1. Кълнове- самосев

Пролетно време, още преди дните, когато буйно се надига тревата, по краищата на гората, а на места и под листната шума могат да се намерят много кълнове на дъба, липата, клена, ясена. Шансовете да оживеят у по-голямата част от тези малки дръвчета са малки. Те практически всички ще паднат жертва на кореновата конкуренция от страна на тревистите растения, ще страдат от недостатъчна светлина прихваната от майчините корони. В парковете, където под дърветата косят тревата, прорасналите семена изобщо нямат перспективи. Ето, точно тези кълнове могат да ни послужат за посадъчен материал. Важно е навреме да се изкопаят и да се посадят на новото място. При пресаждането се старайте да не допуснете прекъсване на кореновата система (особено у дъба) и нейното пресъхване. От средата на втората декада на април до края на първата декада на май за средната зона, още е възможно безболезнено да се пресаждат покълналите семена. Практиката показва, че кълновете с вече разтворени първи листа не лошо издържат пресаждане и даже превоз на значителни разстояния, но по-добре е да се пресаждат по-големи (едногодишни) дръвчета. Главното – не се престаравайте и не нанасяйте вреда на гората със своите действия.

Дъбчетата е най-добре колкото се може по-скоро да се пресаждат на подготвената площадка. Ако това по някакви причини не ви се отдаде, може да пренесете изкопаните дъбчета във свой микроразсадник. Него можете да организирате или на поляната направо в гората, подготвяйки почвата или редом с вашата къща или на градинското място.

Дъбът се пресажда като многогодишно дръвче. По-възрастните дървета при пресаждането силно страдат от повреждане на кореновата система, много силно развиваща се точно в първите години. Фиданките на другите видове дървета могат да се пресаждат и на по-голяма възраст.

2. Жълъди

2.1. Къде да се събират?

Основен посадъчен (а по-точно, посевен) материал се явяват жълъдите. Дъбът е доста чувствителен към пролетните слани и замръзвания, затова плодоноси не всяка година, особено в северната и източната част на ареала. Тук обилни реколти от жълъди се наблюдават веднъж на 4-6 години. В останалите години жълъдите са малко и не е лесно да се съберат.

В нормални условия жълъдите съхраняват способността за покълване не повече от една година. За това по времето на обилната реколта не може да се създаде запас, който да стигне за няколко години.

Прехвърлянето на жълъди от други региони, особено южни, където техните реколти са по-устойчиви е малко ефективна. Южните дъбове са лошо приспособени към по-суровите условия на севера. Затова голямо количество хубави жизнеспособни жълъди могат да се получат не всяка година. Това създава сериозен проблем за държавната система на горското стопанство при създаване на култури на големи площи. Обаче за ръчно посаждане тонове не са нужни, а няколко килограма могат да се съберат почти винаги. Така, през май 2000 година в центърът на европейската част на Русия пострада от най-силното досега замръзване.

Работниците от горското стопанство нееднократно ни говореха, че в тази година реколтата от жълъди няма да има. Обаче по-внимателното оглеждане на дъбравите показва, че някои дървета (видимо благодарение на микроклиматическите условия) все пак дадоха видимо количество жълъди, напълно достатъчно за началото на горско-посадъчните работи.

Както ние вече отбелязахме, южните форми на дъба съществено се отличават от северните. Но и в пределите на относително не големи територии, на които географските различия вече не са съществени, се отличават ранна (лятна) и късна (зимна) форма, различни по времето когато се разлистват и когато опадат листата. Силно се отличават дъбовете от по-високите места на обитаване (на склоновете и по върховете на хълмовете) и речните низини. По принцип може да не се обръща внимание на различията на летния и зимния дъб. Но различията на дъбовете от различните типове места на обитаване трябва да се отчитат. При събирането на посевния материал трябва да се стремите да го получавате от същите тези места, където се планира да се проведе посадването. Например, ако посадване се планира да се проведе в речната низина, то в низината и трябва да се стремите да намерите посевния материал. А ето този посев на “низинните” жълъди на сухия склон или на върха на хълма, вероятно ще бъде не много успешен.

2.2. Как да се осигури високото качество на жълъдите?

Узрелите жълъди опадат от дърветата средно в продължение на един месец. Обаче да се събират жълъди, които са паднали първи (в средата или края на август в продължение на една седмица), не си заслужава. Те по правило са поразени от различни заболявания или са ослабени. Да се определи това е много лесно. От събраните жълъди се разчупват няколко и ако всичките те са със кафеникаво брашно вътре, или тъмно червеникави отвътре, а зелени отвън, или пък там вътре седи безкрака жълта личинка с черна глава, събирането на жълъдите не се провежда. Аналогична е ситуацията и със събирането на лешници.

Събраните жълъди не трябва да имат върху себе си никакви признаци на повреждания или заселване на гъбички (напуквания, нагривания, нетипични промени на оцветяването, плесен, загниване).

Необходимо е да се събират жълъдите от най-големите и здрави дървета. Колкото е по-голям жълъдът – толкова по-високо е неговото качество. В централната част на Русия средните срокове за събиране на жълъди, може да се считат края на септември – началото на октомври. В зависимост от местните условия и особеностите на климата лятото и есента, сроковете могат незначително да се придвижват в една или в друга посока.

2.3. Как да се събират жълъди?

Целесъобразно е предварително да се набележат места, подобни на тези, където се планират посаденията, на които растат вече поне единични дъбове. На всяко от тях се избират няколко дървета, от които ще се събират жълъди. Дърветата трябва да бъдат големи и здрави, и, разбира се на тях трябва да има достатъчно голямо количество още зелени жълъди. Ако през август не се виждат жълъди в короната на дървото, то, колкото и да Ви харесва избраното място – вървете по-нататък, тъй като през септември те няма да се появят, и няма да има какво да се събира там. В този случай има смисъл да запомните това място и да го посетите през следващите години.

През първата половина на септември под короните на дърветата, на които, Вие сте се спряли, зрее реколтата от жълъди (за да ги видите, на по-високите дървета ще Ви потрябва бинокъл или телескоп). По възможност би било хубаво да се съберат паднали клонки, трева, и вече опаднали първите (основно ниско качествени и болни) жълъди. Някои специалисти, не лишени от чувство за хумор, предлагат предварително да се постелят под плодоносните

дървета платнища от полиетилен или брезент и да се разклатят клоните на дървото. Главното при този способ на събиране е навреме да успеете да избягате по-далече.

При събирането на жълдите трябва трезво да се оцени възможността за тяхното по-нататъшно използване, понеже, както беше отбелязано по-горе, не е възможно дълго да ги съхранявате. За създаването на посадение на 1 хектар (квадрат 100 на 100 метра) ще трябва не повече от 3000 жълда (с отчитане на частичното им загиване). Теглото им ще бъде примерно около 10 кг. Първоначално не си заслужава да се захващате с големи обеми. Затова 5-10 кг висококачествени жълди ще ви стигнат и за посаденията, и за експерименти, и за възможност за предаване на други групи, които ще се включат към програмата след сроковете за събиране на жълди и съответно няма да успеят сами да съберат жълди.

Семената на дърветата от другите видове (липи или ясени) също се събират есента (през октомври - ноември) и се съхраняват под снега. Действието на студа е необходимо, без него семената прорастат само на втората година.

2.4. Как да се съхраняват жълдите?

Ако събирането на жълди при всичките му технически сложности е процедура сравнително разбираема, то за съхраняването всичко е доста по-сложно. Неудачите на тази фаза, за съжаление, могат да унищожат всичките резултати от успешно проведеното събиране.

И така, събраните жълди трябва да се просушат, за да се намали вероятността за развитие на плесени. Оптимална за съхранение се счита влажност 50 процента. Проверка на влажността е възможно да се извърши с измерване на лабораторни везни на няколко проби (по 100 жълди всяка) преди и след сушенето. Ако нямате кантарче, може да използвате и такъв признак като отделянето на шапката на жълда. Добре изсушеният жълд трябва да е сух, но шапката му не трябва да се отделя. Ако това се случи, то жълдите са пресушени.

Оптимална температура за съхранение на жълдите се счита около 0 градуса по Целзий. Но дори при такава температура жълдите дишат активно и са много чувствителни към повишаването на съдържанието на въглеродния газ. За това този очевиден вариант, като съхраняване на жълдите в мазето, при най-малки затруднения с проветряването, ще доведе до гибелта им.

Първи вариант – закопаване под снега. За тази цел след установяване на устойчива снежна покривка, на сенчестата страна на горската поляна утъпкваме снежна площадка с височина 20-30 см (като сцена). Насипваме жълдите така, че краищата на площадката да останат свободни. Отгоре покриваме всичко със слой сняг, утъпкваме го. Така могат да се направят до 3 слоя. Върху такъв “сандвич” се насипва преспа с уплътнен сняг с височина около 1.5 метра, който най-отгоре се покрива със слама или друг топлоизолиращ материал. Обаче при този способ пак се запазват целия набор опасности, които очакват жълдите в зимния сезон.

На първо място, жълдите се явяват много привлекателна храна за мишевидните гризачи. Всеки вилджия знае, че мишките притежават изумителна способност да проникват в най-невероятни места. Отчитайки, че заложените за съхраняване жълди много добре трябва да се проветряват, вероятността за пробив на зъбатата армада към такова количество храна ще бъде твърде голяма.

На второ място, необходимо е да се гарантира защита срещу повишена влажност, и, още повече при затопляне, което в условията на “гнилостните” зими през последното десетилетие с многобройните затопляния, също няма да бъде проста работа.

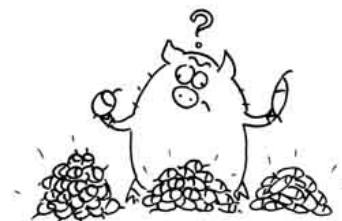
Втори вариант – по склона или на върха на хълм да се изкопае неголяма яма с дълбочина до 1 метър. Важно е мястото да не се залива с вода в течение на целия период на съхранение. За застраховка, може да се направи канавка по периметъра ѝ. На дъното се пали огън за подсушаване на земята. После на няколко слоя се нареждат жълдите, ползвайки за

постилка слама. Отгоре всичко се покрива с клони и слама и се засипва със земя. Жълдите трябва да се подреждат така, че да не се докосват един друг. В противен случай те ще страдат от гъбични заболявания. За борба с инфекциите може да се използват различни препарати, например “Байлетон”.

Трети вариант – просто да се сложат в хладилника на неголеми порции. При това, разбира се, трябва да бъдете сигурни, че хладилника ще работи цялата зима. При съхраняването в хладилника жълдите трябва да имат възможност да дишат. Не трябва да се съхраняват в плътно закрит съд. Полезно е периодически да се изваждат и да се оглеждат.

3. Покупка и други способи за получаване на посадъчен материал.

В ред случаи, когато обстоятелствата не позволяват или не остава друг изход (например, отсъствие в района на плоносни дъбове) посадъчен материал ще трябва да се купува. Като правило се говори за едногодишни фиданки. Сега практически във всеки регион има разсадници, ориентирани към доставка на посадъчен материал за горскостопанските организации, озеленителите или вилдджиите. Най-простият вариант е да се обърнете към управлението на най-близкото горско стопанство.

Разбира се, не трябва да се “захласвате”, че ще ви се отдаде да купите фиданки в първото ви попаднало място. Както споменахме, горските стопанства предпочитат да отглеждат смърч, бор или декоративни видове.

Ако у Вас са възникнали проблеми с посадъчен материал или обратно, оказало се е, че количеството събрани през есента жълди е в повече, отколкото вие можете да посадите, обръщайте се към колегите на техните адреси или телефони. Някои горски стопанства са готови да окажат помощ при обмена на жълди и семена на други дървесно-храстовидни видове.

Посаждане

Тук са възможни два варианта – посяване на жълдите веднага на мястото, където ще растат бъдещите дървета или отглеждане на фиданки, които след това да се пресадят. Посяването на жълдите от своя страна може да се провежда както есента, така и пролетта. Всеки метод има своите предимства и недостатъци.

1. Посев

Жълдите се сядат на дълбочина 5-7 см в бразди с разстояние по 0.5м между жълдите в реда и на по 1.5м между редовете. Такива насаждения лесно могат да се унищожават от дивите прасета и другите любители на жълдите. За това е по-добре да се правят дупките разпръснато и не по-близо от 2 м от пътища и просеки, които ще се използват от животните през зимата. За посаждането е удобно да се използва специален кол с ограничаваща отдолу шайба на височина съответно 5-7 см от острието.

Есенния посев сменя необходимостта от сложното зимно съхраняване. Той може да се провежда в достатъчно продължителни срокове – до установяване на устойчива снежна покривка, при достатъчно добра проходимост (есенното разкалване на пътищата все пак е доста по-малко сериозно от пролетното).

При есенния посев останалият да зимува жълд ще бъде подложен на всички опасности, които съществуват в природата.

На първо място, това са мишките, които липса на храна през зимна ще изядат практически всичко, което се намира на повърхността на почвата, и даже ще се доберат до значителна част от жълдите заложи на дълбочина 3-5 см.

На второ място, това е рискът от повишена влажност (особено по време на затоплянията), и съответно интензивното развитие на плесени и гъбички. През пролетта може да разберете с изненада, че жълдите изведнъж са “плесенявали”.

Пролетният посев е оптимален. След зимата мишките ще бъдат в много пъти по-малко (което впрочем не премахва този проблем напълно). При интензивното прорастване, гъбичните огнища просто няма да успеят да се развият, а младата фиданка, и бъде атакувана от гъбички, то това няма да бъдат от тези, които унищожават жълдите. От друга страна Вие ще трябва някак си да съхраните жълдите през зимата, да проведете посев във много кратки, сбити срокове, понякога при крайно тежки условия на достъп към местата за посиване. Освен това през пролетта обикновено има маса други важни неща за вършене (например, посаждане на картофи).

2. Отглеждане на фиданки с тяхното по-нататъшно пресаждане.

Този вариант, макар и по-трудоемък, все пак е по-надежден при план за получаване на по-сериозни резултати. В крайна сметка, резултатите от първата фаза (от събиране на жълдите до появата на първите листенца) ще бъдат по очевидни (ако жълдите не бъдат замръзнали при зимното съхраняване, все нещо от тях навярно ще израсне), а и да се отбраняват от мишките и плевелите ще бъде по-лесно.

Трябва да се има предвид, че дъбът веднага създава мощен основен корен, отиващ надълбоко в почвата. При пресаждането, той може да бъде силно повреден. Колкото по-дълго време дъбчето расте в питомника, толкова по-силно ще бъде повредена неговата коренова система при пресаждането.

Специалистите препоръчват да се посадят в разсадника 110-130 растения на квадратен метър. Сред неблагоприятните външни въздействия, които задържат растежа на младите фиданки и даже могат да предизвикат тяхната гибел, най-голяма вреда причинява вятърът. Усилвайки изпарението, той съществено задържа растежа на фиданките. Поливането на растенията не винаги позволява да се поправи положението, понеже фиданките не са способни за кратко време да погълнат достатъчно количество вода, за да компенсират нейната загуба. Затова лехата с фиданките се загражда с дребна мрежа, защитавайки ги по този начин от вятъра.

Освен това, младите дъбчета, а и фиданките от другите видове, много се боят от студовете. В естествените условия те са защитени от гнездото на по-високите растения. На лехата те са съвсем незащитени. До края на периода, когато са възможни замръзвания и слани, те се покриват с дребна мрежа, опъната на леки дъги или вестници, които се нареждат на лехата преди нощите, в които се очакват слани. Също така могат да се ползват популярните сега покривни, нетъкани материали, като акрил или полиетилен.

Понякога лехата за посева на жълдите се прави непосредствено на тази площадка, където се планира да се засадят. От една страна това е удобно (не трябва от далече да се пренасят фиданките), от друга усложнява грижите за посева.

Най-добре е дъбчетата да се пресаждат на едногодишна възраст, за разлика от борчетата и смърчовете, които спокойно издържат пресаждане и на 3 години. При пресаждането е необходимо да се запази буца с пръст и да се избягват сътресения, които ще доведат до разпадане на буцата пръст и до допълнително повреждане на корените. Ако фиданките са расли близко една до друга, то те могат да имат оплетени корени.

Разделянето е най-добре да става непосредствено на мястото за посаждане, за да се сведе до минимум изсъхването на кореновата система. Някои специалисти препоръчват при изкопаване на фиданките да се увият корените им в стара хартия, за да се предотвратят механични увреждания и да се намали загубата на влага. Да се сваля хартията при посаждането не е нужно, в земята тя ще се разложи.

При посадването, кореновата шийка (мястото, където се разделя стъблото и корена) трябва да бъде на нивото на земята или малко по-високо. Не се препоръчва да се зарива кореновата шийка. Това ще въздейства лошо на следващия растеж и развитието на дървото. Изборът между посадване на фиданки или посев на жълъди ще зависи от маса локални условия и от Вашите възможности. Комбинирайте различните прийоми, за да постигнете разнообразие на вариантите. В крайна сметка Вие ще можете да изберете конкретна, оптимална технология за своите условия, даваща най-добрите резултати.

3. Как да се съхрани посаденото

Освен необходимостта да се запазят посадените дъбчета от крави, кози, любители да се почерпят на свеж въздух, в първите години, най-вече ще възникне необходимост да им се помогне да се освободят от мощното гнездо плевели. Не пропускайте момента и навреме се намесете. Не е необходимо да оплевявате посаденията така, както правите в своята градина по лехите. Младите дъбчета ще се чувстват достатъчно неуютно на голото без една тревичка поле. На фиданките все пак им трябва някакво странично затъмняване, иначе те ще получават слънчеви изгаряния или ще пострадат от сланите. Да, и влагата в почвата най-добре се съхранява под защитата на тревата. Главното е, бурените да не закриват напълно фиданките отгоре. Понякога за защита от елена, дивото прасе, заека, около посаденията се прави своеобразна жива ограда от бодливи храсти или по-невкусни дървета, например клен или липа. Може също така недалече да се направи посадение-примамка, от други, по-привлекателни хранителни растения – например ябълки, круши, офики и други.

След другите напасти за младите дъбови дръвчета (поразяване на листата и младите клонки) най-голямата вреда нанася брашнената роса (микроскопична гъбичка паразитираща втъканите на дъба). В средата на лятото се вижда, че дръвчетата изглеждат угнетени, листата се навиват, покафеняват. На младите клонки изобщо не се развиват листа. Появява се белезникав налеп с черни точки. Листата загубват свежия зелен цвят. В последствие част от листата и младите клонки умират, явявайки се източник на зараза през следващите години. Причина за това е разрастването на свежите тъкани на брашнената роса. Единствения надежден способ да се предотврати заболяването с брашнената роса или да се отслаби нейното развитие се явява обработката на растенията с колоидна или градинска сяра (разтворът се изготвя при 30-40 гр. на кофа с вода), или други сяросъдържащи препарати, сярна минерална вода също. Обработката се провежда с напръскване или напрашаване (1:3 с гасена вар) 2-5 пъти в течение на юни-юли.

Това ли е всичко ?

Не, това е само началото. По-нататък Ви престои да решавате проблемите за формирането на устойчив състав на насажденията, атаките от насекомите вредители, гъбични огнища, пролетни замръзвания и силни студове, последствията от глобалните изменения на климата и също толкова глобално “неголемия ум” на чиновниците.

Но всичко това – на следващите етапи, десетилетия, а ако нашите опити се окажат удачни, то и столетия по-късно. Нали това, което Вие посадите, трябва да проживее не по-малко от 200-300 години.

Късмет!